№ 119 ԿԻՐԱԿԻ, 3 ՅՈՒՆԻՍԻ

1912

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 3 ՅՈՒՆԻՍԻ № 119

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենլեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՄՇԱԿ
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ

ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲ.

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ. ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

„ՄՇԱԿԻ" ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

Խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, ուղարկել նաեւ երկրորդ մասնավճար 5 րուբլին, որովհետեւ հակառակ դէպքում յուլիսի 1-ից ընդհատում տեղի չունենայ:

По умѣреннымъ цѣнамъ
Новѣйшихъ изящныхъ рисунковъ
ПОЛНОМѢРНЫЕ
ОБОИ
ФАБР. СКЛАДЪ
МАНГИКІАНА
ПУШКИНСКАЯ № 7.
291. 50—10 (գ. կ.)

ՀՐԱՒԷՐ

Զգրաշէնի ս. Աւետեաց եկեղեցու ծխական հոգաբարձութիւնը խնդրում է 21 տարեկանից բարձր չափահաս ծխականներին շնորհ բերել կիրակի, ամսիս 3-ին, առաւօտեան ժամը 12-ին եկեղեցի, ուր տեղի է ունենալու ծխական երկրորդ եւ վերջին ընդհանուր ժողովը:

Օրակարգի խնդիրներն են.

1) Եկեղեցու և դպրոցի վերանորոգութիւններ.
2) Հաշւետեսների ընտրութիւն.
3) Գանձանակի վերացումն.
4) Սարկաւագի և այլ հարցեր:

Ի նկատի ունենալով քննվելիք խնդիրների կարեւորութիւնը, հոգաբարձութիւնս մեծապէս է, որ յարգելի ծխականները կաշխատեն ներկայ լինել յիշեալ ժողովին:

Հոգաբարձութիւն

աո. 405. 1—1

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ

Առ. և Ա. Մ. Բուժիչ „ՆԱՐԶԱՆ" Սեղանատան „ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԻ № 20."

Պահանջեցէք ամենուրեք!

ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ (աղի-ալկալեան) №№ 4, 4 նոր, 6, 17, 18, 18 բիւվ. 2, 19, ԲԱՏԱԼԻՆԵԱՆ (անփոխարինելի լուծողական). ՍՄԻՐՆՕՎԵԱՆ-ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ (պարունակում է մկնդեղ). ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ ԼԷՊԵՇԿԱՆԵՐ (վերացնում է տապը). ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԵԱՆ ԱՂ (փոխարինում է № 17 ջրին).

ՋՐԵՐԻ ԵՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻՆ—ТИФЛИСЪ, Гановская, д. Гургенова, №№ 8—10. Тел. 898.
Գլխաւոր պահեստը Վարչութեան կից՝ Պեատիգօրսկում: Պրէյս-կուրանտները ձրի:
Դիմել՝ Пятигорскъ, Управленіе водъ.
(կ.) աո. 224. 39—9

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
ԽՑԱՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԱԿՑ. ԸՆԿ.
ՎԻԿԱՆԴԷՐ եւ ԼԱՐՍՕՆ
Գոլովինսկի պր. № 9. Տէլէֆօն № 490.
ԼԻԲԱՎԵԱՆ ԼԻՆՕԼԷՈՒՄ—
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԾԱԾԿՈՑ ՅԱՏԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ:
ԿԼԷԵՕՆԿԱ սեղանների համար
ԽՑԱՆՆԵՐ
ԿԱՊՍԻՒԼՆԵՐ
(կ.) աո. 340. 4—4

ԲԷՆԴԷՐ-ԳԵԱԶԻ (Պարսկաստան)
հասարակութեան համար
ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ՄԻ ԲԺԻՇԿ
ռուսական դիպլոմով և 3—5 տարվայ փորձառութեամբ: Տարեկան ռոճիկ 3000 ր., ճանապարհածախս 100 ր.: Երեք տարվայ պայմանով:
Դիմել՝ Черезъ Красноводскъ въ Бендеръ-Гязъ (Персія), Александру Ернджакьянцу.
(օ.մ.) աո. 384. 3—2

Կիրակի, յունիսի 3-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին,
ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
(Արաս-Արալեան հրապարակ)
կայանալու է
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Անդամների արտակարգ ընդհանուր ժողով
Ընկերութեան տասնամեակի առիթով.
Զբաղմունքի առարկաներն են.
1) Ընկերութեան կանոնադրութեան փոփոխումը.
2) Հայ բեմական գործիչների համագումար.
3) Թատրօնական ֆօնդ.
4) Ընթացիկ հարցեր.
(ա.օ.) աո. 400. 2—2

ԲԺԻՇԿ
Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆԸ
Ամառվայ ամիսներում հիւանդներ ընդունում է ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆՈՒՄ, Տէր-Մարգարեանի ամարանոցում:
(օ.մ.) աո. 179. 3—1

ԲԺԻՇԿ
Տ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական եւ կաշուի հիւանդութիւնների, վերսկսեց ամառվայ ընդունելութիւնը
ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ
Верхній бульв., д. Зипаловой.
(օ. մ.) աո. 353. 12—6

«ՄՇԱԿԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Համալի Մասլահաթները
Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑԻ
Գինն է 30 կոպ.
(Ճանապարհածախքով՝ 38 կոպ.)
Այս գրքի վաճառումից գոյանալիք գումարը յատկացվելու է «ՄՇԱԿԻ» ապահովութեան ֆօնդին:
Հասցէն՝ Тифлисъ, Ред. газ. „Мшакъ", կամ Tiflis, Rédaction du journal arménien „Mschak".

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Թիւրքաց նոր պարլամենտը գումարվեց և արդէն սկսեց իր նիստերը: Ինչպէս յայտնի է, յոյները ձեռնպահ մնացին ընտրութիւնների ժամանակ: Ձեռնպահ մնաց և հայ ժողովրդի մեծամասնութիւնը, և միայն Դաշնակցութիւն կոչված կուսակցութիւնը, որ դարձել է ուղղակի «Իթթիհադ» տիրապետող թիւրք շօվինիստ կուսակցութեան մի ճիւղը, մասնակցելով ընտրութիւններին, կարողացաւ մօտ 8 դաշնակցական ընտրել տալ: Երկու հոգի էլ ընտրվել են ոչ-դաշնակցականներ, և ընդամենը հայ պատգամաւորների թիւը հասել է 10 ի, փոխանակ 20-ի, որ պէտք է ունենային հայերը, իրանց քանակի համաձայն:

Բոլոր տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ այս անգամ խսկապէս տեղի չէ ունեցել պատգամաւորների ընտրութիւն, այլ աւելի անուանումն:

«Իթթիհադ» կուսակցութիւնը, որի դէմ այժմ կազմակերպվել է մի նոր կուսակցութիւն, ազատամիտների կուսակցութիւնը՝ «Իթթիլաֆ» կոչված, խոստանում է դաշնակցականներին ընտրել տալ 23 հայ պատգամաւորներ, եթէ նրանք կը միանան իր հետ՝ ազատամտականների դէմ: Դաշնակցականները մնում են հաւատարիմ «Իթթիհադի» և ստանում են միայն 10 տեղ պարլամենտում:

Այդ առիթով «Messager d'Athenes» թերթը ասում է, թէ յոյները աւելի խորագէտ գտնվեցան. նրանց եւ «Իթթիհադը» կը խաբէր, եթէ յոյները հաւատային, դաշնակցականների պէս, նրա խոստումներին: Ճիշդ է, նրանք՝ յոյները, չընտրվեցին, բայց գոնէ հաւատարիմ մնացին իրանց աւանդութիւններին և չը դաւաճանեցին իրանց ազգի շահերին, ու չը քծնեցին քրիստոնեայ ազգութիւնների թշնամու առաջ:

«Հայերի մէջ,—ասում է թերթը,—տիրապետում է սաստիկ դժգոհութիւն: Զանազան հայ խմբակցութիւններ յայտնապէս մեղադրում են Դաշնակցութիւն կուսակցութիւնը, իսկ սա իր կողմից բոլոր յանցանքը ձգում է «Իթթիհադի» վրա, որ խոստմնազանց է գտնվել:

«Հայոց պատրիարքը, որ մինչև այժմ ձեռնպահ էր մնացել, այժմ խստիւ փոխեց իր տակտիկան: Նա բողոքեց կառավարութեան առաջ այդ ապօրինութեան դէմ, որից վնասվեցին հայերի շահերը, և յայտնեց, որ ընտրված 10 պատգամաւորները չեն ներկայացնում հայ ազգը և այդ 10 պատգամաւորներին նա կառաջարկի հրաժարվել իրանց լիազօրութիւններից»:

Հ. Ա.

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Հեռագրով)

Րօստով Դ./Վ., 2 յունիսի

Վեհափառ Կաթողիկոսը ժամանեց Րօստով առաւօտեան ժամը 8-ին: Հայ հոգևորականութիւնը, գլուխ ունենալով Վահան վ. Տէր-Գրիգորեանին, Նոր-Նախիջևան քաղաքի, հայկական կրթական և բարեգործական հաստատութիւնների ներկայացուցիչները ողջունեցին Վեհափառին սալօն-վագօնում և խնդրեցին վերադարձին արժանացնել իր այցելութեան Նոր-Նախիջևան քաղաքը:

Աստաֆայից մեկնելուց յետոյ դիմաւորումներ եղան Գանձակում, Եւլախում, Քիւրդամիրում:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

Մօսկվա.—Պաշտօնական: Նորին Մեծութիւններ Թագաւոր Կայսրը և Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնան Գահաժառանգի՝ Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Նիկօլաեվիչի և Օգոստափառ Աղջիկների հետ մեկնեցին այսօր Մօսկվայից Տրօյիցկօ-Սերգիեվսկի մենաստանը, որտեղից կը բարեհաճեն անցնել Ցարսկօէ-Սէլօ: Ստորագրեց Պալատի մինիստր գ.-ա. բարօն Ֆրեդէրիկս:

Կայսրը բարեհաճեց 10,000 ր. նուիրել մայրաքաղաքի աղքատներին բաժանելու համար:

Մօսկվա.—Կրեմլի Մեծ Պալատում բաղդ ունեցան ներկայանալու Կայսրին բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ զանազան հաստատութիւնների, ընկերութիւնների և համայնքների կողմից:

Գատչինօ.—Առաւօտեան ժամը 11-ին Մօսկվայից ժամանեցին Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնան, Մեծ Իշխանուհի Միխայիլ Ալէքսանդրօվիչը, Մեծ Իշխանուհի Մարիա Ալէքսանդրօվնան, Մեծ Իշխանուհի Կսենիա Ալէքսանդրօվնան՝ Օգոստափառ Զաւակների հետ: Կայարանից Նորին Մեծութիւնը և Նորին Բարձրութիւնները մեկնեցին Գատչինօյի Պալատը:

Բեռլին. — «Նեօյէ Ֆրայէ Պրէսէ» ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, Վիլհէլմ կայսրը յուլիսին այցելելու է Թագաւոր Կայսրին: Այցելութիւնը հանդիսանում է պատասխան Պօտսդամեան այցելութեան:

Վիէննա.—Պատգամաւորների պալատի մասնաժողովի նիստը զինուորական բարենորոգման առիթով տեւեց ամբողջ գիշեր. ուկրայնցի պատգամաւոր Բաչինսկին վերջացրեց իր ճառը, որ տեւեց 13 ժամ: Պետական պաշտպանութեան մինիստրը ներկայ է նիստին մայիսի 31-ի առաւօտից: Նիստը շարունակվում է:

Պարիզ.—Պատգամաւորների պալատն ընդունեց արտաքին գործերի մինիստրութեան բիւջէն: Արտաքին գործերի մինիստրը ծափահարութիւններից յաճախ ընդհատման ենթարկվելով, յայտնեց, որ բոլոր պետութիւնների հետ Ֆրանսիայի յարաբերութիւնները հիանալի դրութեան մէջ են: Թիւրք-իտալական ընդհարման գործում Ֆրանսիան խիստ չէզոքութիւն է պահպանում: Մատնանշելով Իտալիայի հետ ունեցած իրանց լաւ յարաբերութիւնները և Ֆրանսիայի ու Գերմանիայի իրար տաւած փոխադարձ վստահութիւնը, Պուանկարէն աւելացրեց, որ Ռուսաստանի հետ միութիւն ունենալը և Անգլիայի հետ մտերմական համաձայնութեան մէջ լինելը արդէն զգալ են տալիս իրանց մասին երկրագնդիս բոլոր մասերում: Ֆրանսիայի հետ միութիւն հաստատելու կը ձգտեն նրա օգնութեան գալու աստիճանն ի նկատի առնելով:

Լիսաբօն.—Մինիստրական ճգնաժամի առիթով հանրապետութեան նախագահը կուսակցութեան լիդէրների խորհրդակցութիւն գումարեց:

Բեռլին.—Ունեցած տեղեկութիւնների համաձայն, Վանհէյմի տեղ Թեհրանում դեսպան է նշանակվելու կոմս Կվադը. վերջինիս տեղ՝ Կալկաթայում գեն.-հիւպատոս պրինց Հենրիխ Բէյս:

Ռօյ.—Սալմաստի շրջանի Խօսրօվա եկած ռուսաց և ֆրանսիական հիւպատոսները վերացրին բոլոր այն թիւրիմացութիւնները, որ ծագել էին այդ գիւղի կաթօլիկների և ուղղափառ ասորիների միջև: Կայացաւ լիակատար հաշտութիւն: Շուտով այնտեղ կառուցանվելու է ռուսաց դպրոց և եկեղեցի յատուկ գնված հողաբաժնի վրա:

Ռաբատ.—Եկաւ սուլթան Մուլայ-Հաֆիդը և ընդունվեց ֆրանսիական իշխանութիւններից:

Նիւ-Եօրկ. — Մեկնեց գերմանական նաւատորմը:

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

Լօնդօն.—Տօկիօյից Րէյտէրի գործակալութեանը յայտնում են, որ Կացուրան՝ Եւրօպա մեկնելուց առաջ լրագրողների հետ ունեցած ինտերվիւի ժամանակ՝ հերքեց եապօնական մի քանի թերթերի այն ազդարարութիւնը, որ նրանք արին՝ իր ճանապարհորդութիւնը անգլօ-եապօնական դաշնագրութեան թուլանալու հետևանք համարելով. այդ դաշնագրութիւնն առաջվանից էլ աւելի ամուր է և հանդիսանում է Եապօնիայի արտաքին քաղաքականութեան կենտրօնական պունկտը:

Լօնդօն.—Րէյտէրի հաղորդած տեղեկութիւնների համաձայն, չինական հաղորդագրութիւնը՝ իբր թէ Ռուսաստանն ու Եապօնիան չինական փոխառութեան իրագործմանը չեն մասնակցելու, չէ ճշդվում: Վեց պետութիւնների բանկէտի ներկայացուցիչների կօնֆերենցիան կայանալու է յունիսի 2-ին Պարիզում, փոխառութեան մանրամասները մշակելու համար:

Չուգուչագ.—Անկարգութիւնների առաջն առնելու համար հանրապետական կառավարութեան ներկայացուցիչները հիմնեցին հանգստութեան փոխադարձ պահպանութեան միութիւն: Ազգաբնակութիւնը միութեան հաստատումը ընդունեց համակրանքով:

Պէկին.—Սեղանաւորների միութիւնը չինական կառավարութեանը տուեց նոր աւանս 3 միլիօն լան: Օտարազգի փոխառութեան դէմ դիմադրութիւնը շարունակվում է, առանձնապէս հարաւում: Կառավարութիւնը բացատրում է, թէ օտարազգի վերահսկողութիւնը փոխառութեան վրա՝ կրում է սոսկ ժամանակաւոր բնաւորութիւն:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

Լօնդօն.—Համայնքների պալատ: Ասկվիտը յայտնեց, որ կառավարութիւնը մտադիր է դիմել արդիւնաբերական խորհրդին, որպէս գործատէրերի և բանւորների ներկայացուցչի, և հարցնելու, թէ ինչ կերպ կարելի է ար-

դիւնաբերական համաձայնութեան կատարումն ապահովել։

Պերսէմբօյ.—Զօրքերի և գործաթողների ընդհարման ժամանակ սպանվեց 1, վիրաւորվեցին 3 հոգի։ Գործաթողները նահանջեցին։

Լոնդոն.—Նաւահանգստային գործադուլաւոր բանուորների թիւը նշանաւոր չափով քչանում է։ Դուբլինում իռլանդական սուֆրաժիստուհիները անկարգութիւններ գործեցին, ջարդելով մի շարք շինութիւնների պատուհանները։ Կալանաւորվեցին 8 հոգի։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

Կ. Պօլիս.—Վերջին ժամանակներս սենատում ծագեցին սուր տարաձայնութիւններ կաբինէտի հետ։ Պետական դրամատան դրութիւնը վատթարացաւ։

Զինուորական մինիստրութիւնը հրատարակեց պաշտօնական յայտարարութիւն, իտալացիների՝ Զանզուրում տարած յաղթութեան մասին։ Կորուստները կազմում են 150 սպանված, որոնց թւում թիւրք յայտնի գործիչ Աբդիելլահ, և 300 վիրաւոր։

Ալբանական ապստամբութեանը հասցված է լուրջ հարուած. այնուամենայնիւ ապստամբները մնում են լեռներում։

Հռոմ.—Ստեֆանին հաղորդում են Հոմսից, որ լոյս մայիսի 30-ի գիշերը թշնամին յարձակում գործեց իտալացիների վրա Լէբդայի մօտերը։ Ճակատամարտը կատաղի էր։ Թշնամին փութանակի փախաւ, հալածվելով իտալացիներից։ Արաբների և թիւրքերի կորուստները չափազանց խոշոր են. իտալացիք ձեռք ձգեցին զէնք և ռազմամթերք։

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

Կ. Պօլիս, 25 մայիս

Այսօր տեղէս դէպի Թիֆլիս կը մեկնի Միացեալ Ընկերութեան տնօրէն խորհրդոյ անդամ պրօֆ. Յովհ. Յակոբեան։

Յարգելի պրօֆէսօրը ի դիմաց Միացեալ Ընկերութեան և Հ. Բարեգ. Ընդհ. Միութեան պաշտօն ունի շնորհաւորելու «Մշակի» 40-ամեակը, որուն տարաբաղդաբար չպիտի կարենայ օրին հասնիլ։

«Մշակի» հիմնադիրը, Արծրունի, հիմնադիրն է նաև Միացեալին, քանի որ իր առաջարկով և թելադրութեամբ Միացեալը կազմուած է երեք կրթական ընկերութեան ի մի ձուլուելովը։

Պրօֆ. Յովհաննէս Յակոբեան կը բերէ Թիւրքահայոց ողջոյնները Թիւրքահայոց դատին մեծ պաշտպան և ռուսահայ լրագրութեան մէջ Թիւրքահայոց վիճակով ամենէն աւելի շահագրգռուող 40-ամեայ «Մշակին», որ ոչ միայն գրականապէս մտրակեց մտքերը, այլ և դրականապէս Թիւրքահայ գաղթականներուն, տուատանջ հայ գիւղացուոյն և ուսումնակարօտ հայուն իր աջակցութիւնը ընծայեց հազարաւոր րուբլիներով։

Միացեալն ու Բարեգործականը շատ պատշաճ ընտրութիւնը ըրած են իբր պատուիրակ ուղարկելով պրօֆ. Յովհաննէս Յակոբեանը, որ Միացեալի վարչութեան մէջ միակ մտաւորականն է։ Պրօֆ. Յակոբեան բնիկ վանեցի ըլլալով՝ Արծրունիի նախահայրերուն հայրենակիցն է։ Արծրունի՝ Վասպուրական շատ սիրած է և ամենէն աւելի անով զբաղած է։

Արծրունին էր, որ Վանայ Վարժապետանոցին հիմնադիրն եղաւ, Արարատեան Ընկերութեան պէտք եղած դրամը տրամադրելով, և Փորթուգալեան հոն ղրկուիլը թելադրելով։

Պրօֆ. Յակոբեան Միացեալի վերակազմութենէն յետոյ Արծրունիի գաղափարը վերակենդանացուց այս անգամ փոխանակ Կուրի ափերում հաստատուած ժողովուրդին՝ Նեղոսի ափերում հաստատուած Բարեգործականին նպաստովը բանալով Վանայ Վարժապետանոցը, որ կոչուած է իրագործելու Հայաստանի հայ բնակչութեան լուսաւորութեան գործը, Հայաստանի բնիկներէն հայ հողի վրայ պատրաստուած մշակներով և գործիչներով։

Դարձեալ դիտելի է, որ Արծրունիի՝ Թիւրքահայոց դաստիարակութեան դէմ ըրած ամենէն մեծ քննադատութիւնը, ֆրանսական դաստիարակութեան յարած ըլլալն էր։ Պրօֆ. Յակոբեան Միացեալի վարժարաններէն ներս և ծրագրին մէջ մտցնելով անգլօսաքսոն դաստիարակութեամբ պատրաստուած բազմաթիւ ուսուցիչներ՝ կը ծառայէ սրբագրելու Թիւրքահայոց դաստիարակութեան դերի և պակասաւոր կողմերը և զայն ամերիկեան գործնական մտքին մէջ մարզելու փորձեր կ'ընէ։

Անիկա կը յուսանք թէ Թիւրքահայ մտաւորականութեան և առաջդիմական գաղափարներով սնած գործիչներու «Մշակի» նկատմամբ տածած զգացումները արժանաւորապէս ներկայացնելու կը յաջողի։

Շառայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՕԳՈՒՏ «ՄՇԱԿԻ» ՖՕՆԴԻ

(Նամակ խմբագրութեան)

Թիֆլիս, 2 յունիսի

«Մշակի» 40-ամեակի Յոբելեանական Յանձնաժողովը շնորհակալութեամբ ստացաւ յօգուտ «Մշակի» ֆօնդի հետևեալ նուէրները. Մոսկվայից, եղբարք Ս., Խ. և Ա. Գէորգեանների առևտրական տնից՝ 200 ր., Արմաւիրից, գիւղական համայնքից, Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեանի միջոցով՝ 200 ր., Բաքուից, Մանուչար Աւագեանից՝ 100 ր., Բենդէրզէգից, Գերասիմ Մելիք-Փաշայեանից՝ 55 ր., Եղբարք Ս. և Օ. Իսաղուլեանից՝ 10 ր., Թիֆլիսում, Ղևոնդ Յակոբեանից՝ 7 ր., Հմայեակ Հիւսեանից՝ 5 ր.։ Գումարը 577 ր., որ աւելացնելով նախորդ ստացված 21,190 ր. 88 կ. գումարին (տես «Մշակ» № 118), համագումարն է 21,767 ր. 88 կ.։

Յանձնաժողով

Ցուցակ Նոր-Բայազէտի, Գէորգ Արծրունու միջոցով հաւաքված նուիրատուների

Հայրապետ Խաչատրեան՝ 4 ր., Գէորգ Արծրունի, Գ. Բուդումեան, Խ. Բունիաթեան, Վ. Արևշատեան՝ 3-ական ր., Սիրական Ղլիջեան՝ 2 ր., Խ. Զիրուխչեան՝ 1 ր. 50 կ., Կ. Լալայեան, Տ. Աղաջանեան, Հ. Մալաքեան, Խ. Թորգոմեան, Տ. Տէր-Միքայէլեան, Գ. Սենանեան, Յ. Տէր-Գէորգեան, Հայկ-Արամ Տէր-Միքայէլեան, Սարգիս քահ. Ազարեան, Կարապետ Տէր-Իսահակեան, Արշակ Մամիկոնեան՝ 1-ական ր., Գ. Ղլիջեան, Գ. Սանամեան, Ն. Ազիզեան՝ 50-ական կ.։ Գումարն է 32 րուբլի։

Ցուցակ Բաթումի նուիրատուների

Ա. Սարըեան 10 ր., ինժ. Մարկոսեան, Ս. Մկրտչեան, Յ. Բարեկենդանեան 5-ական ր., Յ. Փիլոյեան 4 ր., Յ. Ռոստեվանեան, Ա. Նիկողոսեան, Յ. Ստեփանեան, Յ. Մեղաւորեան, Կ. ք. Մալխասեան, Կ. Իգիթխանեան և Մ. Ստեփանեան, Թ. Զարըխչեան, Բ. Դովլաթեան, եղբ. Եսայեան, Մ. Միհրանեան, Նուբիխանեան և Բայեան, Ռ. Շաբանեան, Ա. Մնդոյեան, Կ. Հայրապետեան, Պ. Քոսեան 3-ական ր., Ս. Ղահրիմանեան, Մ. Ղլտչեան, եղբ. Իվանեան, Կ. Բաղդասարեան, Ա. Աւագեան, Հ. Ադամեան 2-ական ր., Մ. Սանոսեան 1 ր. 50 կ., Կ. Մեղաւորեան, Ս. Տէր-Մելքոնեան, Գ. Գովճեան, Ս. Աղաղայեան, Ա. Նիկողոսեան, Յ. Տէր-Մկրտչեան, եղբ Ակինեաններ, Պ. Սուքոյեան, Կ. Ադամեան, Գ. Բայեան, եղբ. Ալեքսեան, Վ. Աբգարեան, Ա. Մարտիրոսեան, N. N., Կ. Իրիզելեան, Ռաֆայէլեան և Բարսեղեան, Կ. Էմպերճիլեան, Ս. Տէր-Վարդանեան, Պ. Յովհաննիսեան, Գ. Մեղաւորեան 1-ական ր., Ա. Գէորգեան, եղբ. Սաղոյեան, Շ. Դաւիթեան, Մ. Մալխասեան, Շլեան, Ս. Տէր-Աբրահամեան, Յ. Խաչատրեան, Հ. Գայեան, Յ. Իքիլիկեան, Դ. Մարտիրոսեան, Յ. Պողոսեան, Խ. Մկրտչեան, Յ. Քարամեանց 50-ական կ.։ Գումարն է 114 ր.։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ *)

«Մշակի» քառասնամեակի առիթով

(Ստացված 24, 25, 26 և 27 մայիսի)

Քութայիս.—Ես գաւառ գնացի ձեր եռանից. այնտեղ երկար ժամանակ սովորեցի, շատ նեղութիւն կրեցի, հիացայ. 26 տարի առաջ ես «Մշակին» ուղարկեցի գաւառական նամակ և ողջունվեցի Գրիգոր Արծրունուց. այնուհետև երկար տարիների ընթացքում ուղարկում էի ձեզ նիւթեր՝ ծանօթացնելու համար մեր իրականութեան։ Դուք ինձ թելադրեցիք պարտքի և իրաւունքի օրէնքը. դուք ինձ սովորեցրիք սիրել և աշխատել. ես ուսումնասիրեցի գիւղը, ժողովուրդը. և ես այլ ևս չէի ձանձրանում և տխրում։ Ես նուիրվեցի մութ ու խուլ գիւղին, որի գեղեցկութիւնը նկարագրում էի ձեզ ժամանակին։ Դուք էք եղել մեր նարօդնիկը։ Անցեալի վրա հայեացք ձգելով ես մեծ բաւականութեամբ նկատում եմ մշակականների խիտ շարքեր և նրանց գլխին յաւէտ անմահ և փառաւոր դէմքը Գր. Արծրունու։ Շնորհաւորելով «Մշակի» 40-ամեակը ողջունում եմ հայրենիքս և հայրենակիցներիս։ **)

Գաւառական նամակների հեղինակ՝
Ղորղանեան

Էջմիածին.—(Յոբելեանական յանձնաժողովին)։ «Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանի օրը ուղարկում եմ իմ շնորհաւորութիւնները և խնդրում Բարձրեալի բարեհաճութիւնը, որ Նա օգնէ իրականացնելու անմոռանալի հիմնադրի՝ Գրիգոր Արծրունու ճշմարիտ պատգամները։ Մեսրոպ եպիսկոպոս

Մոսկվա.—Հեռու օտարութիւնից ողջոյն մայրենի երկրի անխոնջ և ազնիւ «Մշակին»։ Առ. Ջէն

Էջմիածին.—Շնորհաւորելով 40-ամեայ յոբելեանը, օրհնում ենք Արծրունու յիշատակը։

Զաւէն և Արսակ վարդապետներ

*) Տես «Մշակ» № 118.

**) «Մշակի» վաղեմի աշխատակից Ստեփան Ղորղանեանը «Մշակի» յոբելեանը շնորհաւորողների մէջ առաջիններից մէկն եղաւ իր այս գեղեցիկ հեռագրով, որի տպագրութիւնը պատահմամբ ուշացաւ։ Խմբ.

Լոնդոն.—(Ուղղված Կիւլպէնկեանին՝ Յ. Սպենդիարեանի համար)։ Գնահատելով 40 տարուան արդիւնաւոր գործունէութիւնը պատուական «Մշակին», երկար կեանք կը մաղթենք, մատուցանելով մեր յարգանքները Գրիգոր Արծրունիի անմահ յիշատակին։

Կիւլպէնկեան, Մկրտչեան, Կաստենեան, Պէնկլեան, Քէչիճեան, Ունճեան, Պալեան։

Էջմիածին.—Շնորհաւորելով «Մշակի» հրատարակութեան 40-ամեակը, առաքում ենք մեր անկեղծ ցանկութիւնները մեր մամուլի աւագագոյն օրգանի ապագայ առաջադիմութեան համար, որ խաղացել է այնքան մեծ դեր հայ հասարակութեան կուլտուրական զարգացման պատմութեան մէջ։ «Մշակի» ղեկավարներին ցանկանում ենք եռանդ և ույժ հիմնադրի ճշմարիտ պատգամները դէպի իրականացումն տանելու, որի իդէալն էր՝ ծառայել ժողովրդական բարօրութեան գործին։

Շիրակունի արքեպիսկոպոս, Ղևոնդ եպիսկոպոս, Յուսիկ վարդապետ, Գաբրիէլ վարդապետ, Աղաղաեան քահանայ, Յակոբ սարկաւագ, Յովհաննէս Յովհաննիսեան, Ստեփան Կանայեան։

Երևան.—Ողջունում եմ «Մշակի» 40-ամեակը ցանկանալով նրա ղեկավարներին ընթանալ անմահ Արծրունու ընդգծած ճանապարհով։

Սինօդի անդամ՝ Բաբգէն վարդապետ

Պերա (Կ. Պօլիս).—Ազգային վերածնունդին մեծ գործիչին Արծրունիի բազմարդիւն թերթին 40-ամեակը ջերմօրէն շնորհաւորելով կը խնդակցինք իր յաջորդներուն. ֆօնդին մասնակցութեան գումարը ի մօտոյ։

Յանուն Պօլսոյ համակիրներուն՝
Դոկտոր Տաղաւարեան
Արշակ Ալպօյաճեան

Պետերբուրգ.—Տեղիս հայ հասարակութիւնը ողջունում է «Մշակի» 40-ամեակի տօնը, որ իրօք հայ հրապարակախօսութեան տօնն է, և ցանկանում է ազատ խօսքի հայ անդրանիկ օրգանին յարատև բարգաւաճումն, անշեղ ընթացք ազգային քաղաքակրթական մեծ գործի լուսաւոր ուղիի վրա։

Ի դիմաց հասարակութեան՝
Պրօֆէսօր Վարդանեան

Կ. Պօլիս.—Յառաջդիմական, ռամկավարական գաղափարներու ներկայացուցիչ «Մշակին» ջերմ խնդակցութիւն։ Բազմաթիւ յօբելեաններ։

Ռամկավարների ակումբ՝ Դաւիթ Տէր-Մովսէսեան, Վահան Թէքէեան։

Թիֆլիս.—(Նախագահ՝ Յովհ. Սպենդիարեին)։ Կայսերական Կովկասեան Բժշկական Ընկերութիւնը, բարձր գնահատելով «Մշակ» լրագրի հասարակական ծառայութիւնը, ինչպէս յօգուտ հայ ժողովրդի՝ հաղորդելով նրա գիտակցութեանը հասարակական և ժողովրդական կեանքի առողջ կուլտուրական սկզբունքները, այնպէս էլ յօգուտ մեզ համար թանգ Կովկասի և ամբողջ մեր լայնարձակ հայրենիքի, հրաւիրելով դէպի եղբայրական միութիւն,—ուղղում է այդ լրագրին անկեղծ շնորհաւորանքները նրա 40-ամեակի գոյութեան առիթով և ցանկանում է նրան ապագայում աջողութեամբ կատարել տպագրական խօսքի ազնիւ, ճշմարիտ և անկեղծ պարտքը։

Նախագահ Ընկերութեան՝
բժ. Լօնկեվիչ

Մոսկվա.—Ողջունում եմ «Մշակի» խմբագրութիւնը նրա 40-ամեայ յոբելեանի այս նշանակալից օրը. ցանկանում եմ առաջադիմութիւն ապագայում։

Վարվառէ Քանանեան

Կարս.—Յայտնում եմ անկեղծ շնորհաւորութիւններս խմբագրութեանդ, որ հասել է փառաւոր յոբելեանին։ Եսաճէ

Քութայիս.—Ընդունեցէք ինձանից՝ կովկասեան ծերունի ժուռնալիստից սրտագին ողջոյն. ցանկանում եմ ձեր յարգելի լրագրին ապագայ բարգաւաճումն։ Գրից

Մոսկվա.—«Մշակի» կրթիչ աշխատանքի 40-ամեակը հասարակական կեանքի հայրենի անդաստանում բերել է և կը բերի իր արժանի պտուղները։ Թող Աստուած երկարացնէ նրա բեղմնաւոր կեանքը երկար տարիներով։ Սրտագին ողջոյն անխոնջ «Մշակին», ազնիւ աշխատաւորին։

Աւագ քահանայ Պօպօվեան

Մոսկվա.—Հայ մամուլի աւագոյն օրգանի յոբելեանի օրը ուղարկում են ցանկութիւններս, որպէսզի առաջիկայում ևս նա ծառայի ազգի կուլտուրական մակերևոյթի բարձրացման համար, անսայթաքօրէն հետևելով սիրելի հիմնադրի պատգամներին։ Մարիամ Ակիմեան

Կ. Պօլիս.—Սրտագին մասնակցութիւն՝ մեր ժիր «Մշակին» յաղթանակի օրուան։

Շառայլ

Թիֆլիս.—(Խմբագրին)։ Դժբաղդաբար զրկված եմ երեկոյեան անձամբ արտա-

տելու իմ անկեղծ շնորհաւորութիւնները, յարգելի Ալէքսանդր Հայրապետովիչ։ Հակկէլ

Երևան.—Շնորհաւորում եմ յոբելեանական հանդէսը։ Եթէ չը կայ անմոռանալի Արծրունին, ապա կայ նրա սաւառնող ոգին նրա երկրպագուների մէջ, որը հրճվում է իր գաղափարների յաղթանակով։

Սիրական Տէր-Մարտիրոսեան

(Կը շարունակվի)

Տ. ՍՕՖԻԱ ԴԱՆԻԷԼԲԷԿԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

(Արտասանած «Մշակի» բանկէտին)

Տասնեակ տարիներ օտար հորիզոններում, անջատված հայկական կեանքի անմիջական շփումից, այսօր ինձ վիճակվել է անձամբ մասնակցել այս խոշոր հասարակական տօնին։

Կեանքի ալիքները բերեցին ինձ նորից հայրենիք և այս անգամ ողջունելու մեր մամուլի աւագագոյն օրգան «Մշակին»։

Ռուսաստանի ներքին նահանգներում, հեռու հիւսիսում և վերջապէս Արևմտեան Եւրոպայում ցրված հայերս եթէ չենք մոռացել մեր մայրենի լեզուն, եթէ չենք ձուլվել մեզ շրջապատող աւելի քաղաքակիրթ ժողովուրդների հետ, եթէ չենք կորցրել մեր ազգային գիտակցութիւնը, դրանով մենք խոշոր չափով պարտաւոր ենք «Մշակին»։

«Մշակն» է եղել այն բարոյական կապը, այն կոչնակը, որը արթուն է պահել օտար երկնքի տակ ապրող հայերիս ազգային գիտակցութիւնը։ Նա մասնակից է արել մեզ մայր երկրի ցաւերին և ուրախութիւններին, ստիպել է խառնել մեր արտասուքները ձերի հետ, կանչել է մեզ դէպի հայրենիք, դէպի ստեղծագործական գործունէութիւն հայրենի երկրում։

Ինչպէս որ Հերցէնն արտասահմանից իր «Колоколъ» օրգանում կեանքի էր կանչում իր հայրենիքի քնած ույժերը և աւանդական կարգերի ամրութիւնները խորտակում, այնպէս էլ «Մշակը» մայր երկրից յիշեցնում էր մեզ՝ օտարութեան մէջ ապրող հայերիս՝ մեր պարտականութիւնները դէպի մեր հայրենիքը, դէպի մայր ժողովուրդը, դէպի հասարակութիւնը։ Եւ մայրենի լեզուի դիւթիչ հնչիւնները սիրելի էին դարձնում մեզ այն բոլորը, ինչ որ թանգ է ամեն մի հայի համար։ Ահա ինչու այսօր մենք առանձին գոհունակութեամբ և եռանդով ողջունում ենք մեր սիրված «Մշակի» քառասնամեակը։

ԾԱՆՐ ԿՈՐՈՒՍՏ

(Ե. Գոգեբաշվիլիի յիշատակին)

Մեր վրացի եղբայրակիցները մի ծանր կորուստ կրեցին։

Յունիսի 1-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, Թիֆլիսում, ստամոքսի քաղցկեղ հիւանդութիւնից վախճանվեց վրաց ամենայայտնի մանկավարժ և վրաց լեզուի դասագրքեր կազմող Եակոբ Սիմոնովիչ Գոգեբաշվիլին։

Ե. Գոգեբաշվիլիի մահով վրացիները կորցրին իրանց ամենատաղանդաւոր մանկավարժին։

Յանձին Ե. Գոգեբաշվիլիի վրացի ժողովուրդը զրկվեց իր մայրենի լեզուով ամենաաջող դասագրքեր կազմող բազմերախտ հեղինակից։

Ե. Գոգեբաշվիլիի մահով վրացիները կորցնում են գեղեցիկ Վրաստանի խոշորագոյն որդիներից մէկին, որը իր ամբողջ ույժն ու կարողութիւնը, նոյն իսկ իր համեստ միջոցները ի սպառ էր դրել իր սիրած ու փայփայած ժողովրդի։

Հանգուցեալը ծնվել է 1840 թ. հոկտեմբերի 15-ին, Քարթլիի Վարիանի գիւղում, մի քահանայի տան մէջ։

Ինն տարեկան հասակում նրան Թիֆլիս են բերում, ուր նախ ուսանում է հոգևոր դպրոցում, իսկ ապա անցնում է ուղղափառների հոգևոր սեմինարիա, լինելով միշտ էլ առաջադէմ և ուշիմ աշակերտներից մէկը։

1861 թւին աւարտելով հոգևոր սեմինարիան, Ե. Գոգեբաշվիլին կառավարութեան ծախքով ուղարկվում է Կիևի հոգևոր ակադէմիայում ուսանելու։ Երկու տարի մնալով Կիևում, նա ստիպված է լինում հեռանալ այդ քաղաքից հիւանդութեան պատճառով։ Կովկաս գալով նրան նշանակում են Վլադիկավկազի հոգևոր դպրոցի տեսչի պաշտօնում, սակայն այդ դպրոցը շուտով փակվում է, որտեղից երիտասարդ մանկավարժին տեղափոխում են Թիֆլիսի հոգևոր դպրոցը, որպէս աշխարհագրութեան դասատու, իսկ կարճ ժամանակից յետոյ նրան վստահվում է նոյն այդ դպրոցի վերատեսչի պաշտօնը։

Չը նայած որ իբրև վերատեսուչ հանգուցեալը մեծ յարգանք էր վայելում նոյն իսկ պաշտօնական շրջաններում, բայց և այնպէս երկու տարի յետոյ, նրան արձակում են պաշտօնից, գտնելով, որ նա «լիբերալիզմ է քարոզում դպրոցի սաներին»։ Դպրոցական-մանկավարժական ասպարէզում անաջողութեան հանդիպելով, երիտասարդ մանկավարժը իրան նուիրում է հասարակական-գրական-մանկավարժական գործունէութեան և մեծ անուն է հանում որպէս վրաց լեզուով դասագրքեր կազմող, որոնցով հազարաւոր սերունդներ են դաստիարակվում մայրենի լեզուով և ազգային ոգով։ Ե. արդէօք կը գտնվի՞ մի վրացի, որը կարդացած չը լինի նրա «Դէդա Էնա» (Մայրենի լեզու), «Բունեբիս կարի» (Դուռնք բնութեան) և այլ դասագրքերը և նրանց շնորհիւ զգացած չը լինի մայրենի, հարազատ լեզուի քաղցրութիւնը։

Բուռն մասնակցութիւն ունենալով վրաց հասարակական բոլոր գործերում, հանգուցեալը Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան ամենաեռանդուն և գործունեայ անդամներիցն էր յընթացս երկար ու ձիգ տարիների և համարվում էր այդ ընկերութեան հիմնադիր անդամներից մինը։

Շատ յաճախ նրա յօդուածները կարելի էր կարդալ մանկավարժութեան և այլ հրատապ հարցերի մասին, ինչպէս վրաց, նոյնպէս ռուսական թերթերում։

Վերջին տարիներս լոյս տեսաւ նրա գրական աշխատանքների առաջին ստուար հատորը, որի մէջ հանգուցեալը ամփոփել էր իր հոգու լաւագոյն տարրերը, նուիրական տենչերն ու զգացմունքները, որոնցով նա իր ազգակիցներին ուսուցանում էր կեանքի լաւագոյն ուղիներ և որոնումներ։

Նրա մահով վրաց գործիչների պլէադայից պակասեց լաւագոյն մարդկանցից, Վրաստանի արժանաւոր և բազմաշխատ զաւակներից ամենաարժանաւորագոյնը։

Կորուստը ծանր է մանաւորապէս վրացի մատաղ սերնդի համար, որովհետև նա կորցրեց իր արժանաւոր դաստիարակ-ուսուցչին։

Մեր խորին ցաւակցութիւնը վրացի եղբայրներին։

Անմահ կը մնայ նրա անունը դարէ ի դար։

Յար. Գասպարեան

Ե. Ս. ԳՈԳԵԲԱՇՎԻԼԻԻ ՄԱՀՎԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

Երէկ, ցերեկվայ ժամը 2-ին Քաշվէթի ս. Գէորգ եկեղեցում, վրաց ազնուականութեան նախաձեռնութեամբ հոգեհանգստեան կարգ կատարվեց վրաց մանկավարժ Եակոբ Գոգեբաշվիլիի յիշատակին, վրաց հոգևորականութեան մասնակցութեամբ։

Հոգեհանգստեան կարգի կատարմանը ներկայ էին հայ, ռուս, վրացի մամուլի ներկայացուցիչները, հասարակական հաստատութիւնների վարիչներից շատերը, վրաց ազնուականութեան Թիֆլիսի նահանգական պարագլուխ իշխ. Բագրատիոն-Դաւիդովը և բազմաթիւ հասարակութիւն։

Հոգեհանգստից յետոյ, ցերեկվայ ժամը 4-ին, կայացաւ հանգուցեալի կտակակատարների և Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան գլխաւոր վարչութեան միացեալ նիստը, ուր որոշվեց. 1) շաբաթ, յունիսի 2-ին, հանգուցեալ մանկավարժի տանը հոգեհանգստեան կարգ կատարելուց յետոյ դիակը փոխադրել Քաշվէթի ս. Գէորգ եկեղեցին։ 2) Թաղումը կատարել հասարակական հաշւով յունիսի 10-ին։ 3) Մարմինն ամփոփել Դիդուբէի եկեղեցու գաւթում, ուր թաղված են վրաց նշանաւոր գործիչներից շատերը։

Մինչև թաղման օրը ամեն օր, երեկոյեան ժամը 8-ին, Քաշվէթի եկեղեցում կատարել ամբիծքներ։

Ե. Գոգեբաշվիլին անզաւակ լինելով, նիւթապէս շարունակ օգնում էր վրացի ուսանողներին և վրաց դպրոցների չքաւոր սաներին։

Իր դասագրքերի վաճառումից գոյացած մի համեստ գումար, մօտ 12,000 րուբլի է թողել հանգուցեալը։

Նրա մահից յետոյ դասագրքերի վաճառման և հրատարակման իրաւունքը անցնում է Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեանը։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ *)

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

Պետերբուրգ, 1 յունիսի

Տիմօշկինը մատնանշում է, որ Կովկասում յիրաւի անհաւատալի բաներ են կատարվում, սակայն ոչ այնպիսիները, որոնց մասին խօսեցին տեղացի ազգաբնակութեան ներկայացուցիչները, որոնց պատճառաբանութիւնները անհիմն են բնաւ։ Հարցապնդման մէջ պարունակվում են փաստեր, որոնք վկայում են՝ թէ տեղացի ազգաբնակութիւնը ծաղր ու ծանակի է ենթարկում ռուսներին։ Կովկասի կարգաւորման համար անհրաժեշտ է ձեռք առնել լուրջ միջոցներ։ Այդ տեսակէտից ռուս ազգաբնակութիւնը պէտք է լսէ Դումայից ոչ թէ պատասխանի, այլ խրախուսանքի ու աջակցութեան խօսքեր։

Հետևեալ նիստը վաղը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ «Մշակի» ներկայ համարին կցված է յոբելեանական կիսաթերթ № 11, որ պարունակում է իր մէջ մի մասն այն բազմաթիւ ուղերձների, որ խմբագրութիւնը ստացել է «Մշակի» յոբելեանի առիթով։

◆ Շնորհաւորական հեռագիրներ և ուղերձներ «Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանի առիթով շարունակվում են ստացվել խմբագրութեան մէջ։

◆ Այսօր, Թիֆլիսի թեմի կառավարիչ Եփրեմ եպիսկոպոսի հրաւէրով, ցերեկվայ ժամը 12-ին, առաջնորդարանում կը կայանայ ժողով, ընտրելու համար մի մա-

*) Տես «Մշակ» № 118.

նաժողով, որ պէտք է զբաղուի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան խնդրով, երբ Նորին Վեհափառութիւնը Պետերբուրգից կը վերադառնայ։ Հրաւիրուած են հասարակութեան զանազան խաւերի և դասակարգերի, ինչպէս և ազգային-եկեղեցական, կուլտուրական հաստատութիւնների ներկայացուցիչներ։

◆ Վրաց յայտնի մանկավարժ Ե. Ս. Գոգեբաշվիլիի մահվան լուրը յունիսի 1-ին կայծակի արագութեամբ տարածվեց քաղաքում։ Այդ ժամին տեղի էր ունենում Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութեան ժողովը։ Լսելով նշանաւոր մանկավարժի մահվան բոթը, ազնուականութեան պարագլուխ իշխ. Բագրատիոն-Դաւիդովը առաջարկեց ժողովականներին յոտնկայս յարգել նրա յիշատակը։ Ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց ներկայ գտնվել թաղմանը, դագաղի վրա դնել արծաթէ պսակ և կատարել հոգեհանգիստ Քաշվէթի ս. Գէորգ եկեղեցում, որ տեղի ունեցաւ երէկ, ցերեկվայ ժամը 2-ին։

◆ Ա. Քալանթարը, որ ուղևորվել էր Ախալքալաքի գաւառի Դուխոբորիէ կոչված տեղը, վերադարձաւ Թիֆլիս։ Դուխոբորիէի Գորելովկա գիւղում տեղի է ունեցել ազնուացրած ձիերի ցուցահանդէս։ Ներկայացվել են 205 ձի զանազան ցեղերի պատկանող։ Դրանցից յիշատակենք՝ Պերշերոնի, Սուֆոլկի, Արդէնի, Կլէյդեսդալի և ռուսական Ռլսակի ցեղերը։ Ջիաբոյծները ստացել են մի արծաթեայ, 5 բրօնզեայ մեդալներ, 4 գովասանական թերթ և 600 րուբլի պարգև։

◆ Թիֆլիսում յունիսի 1-ին վախճանվեց Նունէ Տէր-Ղազարեան, որ բարեգործական նպատակով բաւական խոշոր գումար է թողել։ Իր ժառանգներին յատկացրած գումարի մնացորդը, որ կազմում է մօտ 50,000 րուբլի, նա կտակել Շամքորեցոց ս. Աստուածածին եկեղեցուն, Թիֆլիսի ապագայ համալսարանին, էջմիածնի ճեմարանին, Ներսիսեան դպրոցին, Կ. Հ. Բար. Ընկերութեան, Դրամատիկական Ընկերութեան և այլոց։

◆ Այսօր, Թիֆլիսի երեք եկեղեցիներում—Վանքի, Մողնու և Բեթղեհէմի,—նշանակված է ընտրութիւն պատուիրակների Ցովհաննեան-Մարիամեան դպրոցի նոր հոգաբարձութեան համար։ Որովհետև այսօր միաժամանակ ժողով է նշանակված և առաջնորդարանում, ժողով է նշանակել և հայոց Դրամ. Ընկերութիւնը, ուստի հաւանական է, որ այդ եկեղեցիներում ընտրութիւնները չը կայանան։ Այդ դէպքում վերջնական ընտրութիւնները կը կայանան եկող կիրակի, յունիսի 10-ին։

◆ Նոր-Նախիջևանի թեմական դպրոցի V դասարանի աշակերտներ, թւով 14 հոգի, 2 ուսուցիչների առաջնորդութեամբ, էկսկուրսիայով եկել են Թիֆլիս և այստեղից պէտք է գնան Անի, էջմիածին։ Ներսիսեան դպրոցը, ուր նրանք սկզբում դիմել էին իջևան խնդրելով, հնարաւորութիւն չունենալով կատարել նրանց խնդիրը, Ցովհաննեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը հիւրընկալեց նրանց դպրոցի շէնքի մէջ, ուր այժմ պարապմունք չը կայ։ Երէկ երեկոյեան աշակերտները մեկնեցին Անի։

◆ Բանտարկութիւնից ազատվել է «Баку» լրագրի խմբագիր Ք. Վերմիշեանը 1000 րուբլի գրաւականով։

◆ Այս օրերս Թիֆլիսում վախճանված տ. Բաղդասարեանը կտակով թողել է քաղաքին բարեգործական նպատակներով 3000 րուբլի, իսկ 2000 էլ Թիֆլիսում համալսարան բանալու ֆօնդի օգտին։

◆ Մեզ տեղեկացնում են, որ ներկայիս Թիֆլիսում գտնվող յայտնի դաշնակահարուհի տ. Ս. Ռաբուս-Թառումեանը եկող շաբաթ, յունիսի 9-ին, Վրաց Ազնուականութեան թատրոնի ամառային շէնքում «Նոր ակումբի» աւագների խորհրդի հրաւիրանքին զիջելով կը տայ մի համերգ, սիմֆօնիական հրաժշտախմբի մասնակցութեամբ։ Ցարգելի արտիստուհին իր երաժշտական կրթութիւնն ստացել է Միւնխէնի Կայսերական Երաժշտական Ակադեմիայում, որ աջողութեամբ աւարտել է 1905 թւին։

◆ Վրաց մանկական հանդէս «Նակադուլի» մայիսի համարում զետեղված է Գ. Սունդուկեանի նկարը և կենսագրական բնորոշիչ մի յօդուած։

◆ Յունիսի 1-ին, գիշերով, Թիֆլիսում վախճանվեց Թիֆլիսցիներին յայտնի երաժիշտ Ալոիզ Միզանդարին։ Հանգուցեալը երկար տարիների ընթացքում Կայսերական Երաժշտական Ընկերութեան Թիֆլիսի ճիւղի դպրոցի երաժշտութեան դասատուի պաշտօն էր վարում, լինելով միաժամանակ այդ Ընկերութեան պատուաւոր անդամ։

◆ Ամառային շոգերի պատճառով Թիֆլիսի նահանգապետի դիւանատանը այսուհետև պարապմունքները տեղի կունենան ժամը 9—2-ը։ Իսկ խնդրատուների ընդունելութիւնը մինչև 12-ը։

◆ Թիֆլիսի արքունական պալատում և գանձարանում ամառային շոգերի պատճառով յունիսի 1-ից պարապմունքները տեղի կունենան առաւօտեան ժամը 8—1-ը։

◆ Մայիսի 1—31-ը, Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկ. ընթերցարանն են յաճախել 5431 հոգի, որից 3296-ը արական, իսկ 2135-ը իգական սեռից։ Գրադարանի բաժանորդներին տրված է տանը կարդալու համար 1301 գիրք, որից 810-ը հայերէն, իսկ 491-ը ռուսերէն։ Ընթերցարանում կարդալու համար տրված է 395 գիրք, որից 251-ը հայերէն, իսկ 144-ը ռուսերէն։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը խնդրում է մեզ յայտնել, որ շնորհակալութեամբ ստացել է տ. տ. Կատարինէ Բեհնդարեանից և Եղիսաբէթ Իշխանեանից ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ մօր՝ յօգուտ Ընկ. որբանոցի 50 րուբլի։ Պ. Քրիստափոր Խաչատրեանից Ընկ. գրադարանի համար 15 կտոր հայերէն գրքեր։

◆ Մեզ խնդրում են հաղորդել, որ Զիար գիւղի քահանայ Արտաշէս Գափամաճեանը երկու տարի առաջ գտնելով «էկզեմա» կոչված հիւանդութեան ամենաչքող դեղը՝ մինչև այսօր ձրիաբար բժշկել է այդ հիւանդութիւնից տառապող շատերին։ Երիտասարդ համակրելի քահանան բժիշկների խորհրդով այժմ դիմել է Պետերբուրգի բժշկական խորհրդին, այս դեղի վաճառման և գործադրման համար պատշաճ թոյլտւութիւն վերցնելու նպատակով։

◆ Մի խումբ ռուս գաղթականներ Կախէթի Վելիսցիխէ գիւղի մօտ գնել են 250 դեսեատին բերրի հող, իւրաքանչիւր դեսեատինը 100 րուբլով, ընդամենը վճարելով 25,000 րուբլի գումար։ Այս գումարից 5000 րուբլին վճարել են իրանք գիւղացիները, իսկ 20,000 րուբլին կը վճարէ կալուածատէրերին Թիֆլիսի գիւղացիական բանկը։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային իրաւասու Ի. Սուլաբերիձէի առաջարկութեան համաձայն, Վերայում բացվելու է քաղաքային հիւանդանոցի բաժանմունք։

◆ Ընթացիկ տարվայ սեպտեմբեր ամսի սկիզբներին Պետերբուրգում, Միխայլովսկի Մանէժում կը բացվի մեղուաբուծութեան, այգեգործութեան, բանջարաբուծութեան և տնտեսութեան յարակից բաժինների ցուցահանդէս։ Ցուցահանդէսը բացվում է Մեղուաբուծութեան Համառուսական Ընկերութեան նախաձեռնութեամբ։ Ցուցահանդէսի ժամանակ տեղի կունենայ նաև տնտեսութեան այդ ճիւղերի գործիչների համագումար։ Ցուցահանդէսի և համագումարի նկատմամբ դիմումներ կարելի է անել այս հասցէով՝ Предсѣдателю Всероссійскаго О-ва Пчеловодства и Садоводства Григорію Ивановичу Лисенкову, Петербургъ, Англійскій проспектъ, д. № 29, кв. № 9.

◆ Յունիսի 1-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին, գիւղացիներ Գէօրգի Խուցիշվիլիի և Ալի-Աբդիւլ օղլիի միջև վէճ ծագեց, որի ժամանակ Ալի-Աբդիւլ օղլին Խուցիշվիլիին հայհոյելու պատճառով, վերջինս թիակով խփեց հայհոյողին, թեթևակի կերպով վիրաւորելով նրան։ Երկուսն էլ ձերբակալված են հանրային հանգիստը խախտելու համար։

◆ Քութայիսի ազնուականութեան բանկի ներկայացուցչական խորհուրդը վրաց բանաստեղծ Ակակի Ծերեթելիին նշանակել է տարեկան 2000 րուբլի կենսաթոշակ։

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

◆ Գիմնազիական պատմութիւն.—Օրէնբուրգի նահանգի Տրօյիցկ քաղաքի ծնողական մասնաժողովում հարց է բարձրացված երեք ուսուցչի մասին, որոնք իրանց թոյլ էին տուել խմել օղի՝ գիմնազիստի ներկայութեամբ։ Գիմնազիստին, նրա վարքի համար, աւելացրին թւանշանը, իսկ ուսուցիչներին՝ հոգաբարձուն առաջարկեց տալ հրաժարական։

◆ Պետերբուրգի մանկական դատարանը.—Մայիսի 13-ին, Պետերբուրգում, փոքրահասակների դատաւոր Ն. Ս. Ակունևը կարդաց մի դեկուցում փոքրահասակ յանցաւորների մասին։ Երկու տարի է, ինչ հիմնված է այնտեղ այդ դատարանը։ Հաշիւներից երևաց որ 1910 թւին մանկական դատարանը մտել է 4,905 գործ, իսկ 1911-ին՝ 4282։ 1910-ին գողութեան վերաբերված գործերի թիւը եղել է 1745, իսկ 1911-ին՝ 1500։ Գողութեան ու սրիկայութեան համար 1910-ին մտել է 173 գործ, իսկ 1911-ին՝ 169։ Նկատվում է, որ յանցանքների մեծ մասը կատարվում է տօն օրերը։ Երկու տարվայ ընթացքում քննված գործերից երևում է, որ 10—13 տարեկան տղաները կազմում են $15^{0}/_{0}$, իսկ կանայք՝ $13^{1}/_{2}{}^{0}/_{0}$. 13—14 տարեկան տղաները կազմում են $32^{0}/_{0}$, կանայք՝ 22. 15—16 տար. տղաները՝ $53^{0}/_{0}$, օրիորդները՝ $64^{0}/_{0}$։ 1911-ին քննված է 3170 գործ, վերջնապէս վճռվել է 680։ Դրանցից բերդ են մտել 156 մարդ, և բանտ՝ 118։ Ցանցիմանութեան են դատապարտված 588, իսկ վերահսկման՝ 631։ Դրանց մի մասը դուրս է եկել բանտից թողնելով գողութիւնը։

◆ Հին հանգստարան. — Նիկոլայեվսկ քաղաքի գետափին բանելու ժամանակ պատահմամբ յայտնագործվեց հին-յունական մի հանգստարան՝ 9,000 քառ. սաժէն տարածութեամբ։ Մօտ 20 գերեզման բանւորները ցրել են ու վնասել։ Նրանում եղած կանթեղները, ապակեայ յուլունքները և ուրիշ բազմաթիւ իրեր, ինչպէս բացատրեց այնտեղ գնացած հնագէտ Վ. Գօշկէվիչը, վերաբերում են I—II դարին՝ Քրիստոսից առաջ հռոմէական շրջանին։ Հին հանգստարանների առանձին յատկութիւնը՝ նրանց ցրվածութիւնն է։ Իւրաքանչիւր գերեզման խնամքով ծածկված է ահագին շերտաքարով, որ ունի 20 պուդ ծանրութիւն։ Հէնց որ ձայն տարածվեց հանգստարանի գտնվելու մասին, գիշերով եկան մօտ 50 գանձփնտռող, որոնք քանդեցին շատ գերեզման ու գողացան ահագին քանակութեամբ թանգագին իրեր, որոնց վերադարձնելու համար խոստացված են վարձատրութիւններ։ Ենթադրում են, որ մօտիկ տեղերում գոյութիւն ունի յունական մի փոքրիկ քաղաք։

◆ Քանդակագործի ողբերգութիւնը.—Մայիսի 12-ին Վիեննայում բացված լիտվական գեղարուեստական ցուցահանդէսում՝ տաղանդաւոր լիտվացի գեղարուեստագէտ Ռիմշան ցուցադրեց մի քանդակ՝ մի ձիաւորով, որ ծեծում է մի արծւի։ Լեհ. թերթերը տեսան այդ բանում տենդենց՝ Լեհաստանի դէմ և բոյկոտի ենթարկեցին ցուցահանդէսը։ Հետևեալ օրը, առաւօտը կանուխ, Ռիմշան գնաց ցուցահանդէսն ու կոտրեց քանդակը։ Ոչնչացաւ $1^{1}/_{2}$ տարվայ աշխատանքը։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆ

Ուրբաթ, յունիսի 1-ին, այս սեզոնի վերջին հանդիսաւոր jour fixe-ն էր Գրական-Գեղագիտական Սալոնի, որն արդէն թևակոխեց իր եօթներորդ տարեշրջանը։

Տ. Նազարեան բանալով հանդէսը և յայտնելով, որ այս երեկոյթը նուիրված է երգեցողութեան պրոֆէսոր պ. Բրօջիին, խօսքը տուեց պ. Աւետիք Եղիկեանին, որն իր յատուկ կլասիկական պերճ ոճով իտալերէն լեզուով ողջունեց մայէստրոին հետևեալ ճառով.

«Պատուական և ամենասիրելի սինեօր Բրօջիին, ընտիր ներկայացուցչին կովկասցիներիս մէջ իտալական արուեստի, ողջունում են իր կեանքի յիսնամեայ յոբելեանի առիթով իր բարեկամներն և արուեստը բարձր գնահատող հիւրերն և միւս յաճախորդները Գեղագիտական Դահլիճի։

«Կեցցէ սալոնի ամենապատուական և սիրալիր երաժշտական վարիչը, կեցցէ սինեօր Բրօջիին»։

Որոտընդոստ ծափահարութիւնները դղրդացրին դահլիճը, և յոբելեար Բրօջիի բարեկամները, արուեստակիցները և բազմաթիւ աշակերտները սկսեցին մէկը միւսի ետևից ողջունել նրան, մատուցանելով բազմաթիւ ծաղկեփնջեր, ծաղկէ շքեղ կողովներ ու շատ թանգագին ընծաներ, արծաթէ սերվիզ և այլն և այլն։

Ապա սկսվեց երաժշտական մասը հետևեալ ծրագրով.

Երգեցին և նուագեցին հետևեալ անձինք. «Պաեացի» օպերայից՝ Էնրիկօ Բրօջի, «Հնդկական երգ»՝ տ. Մատինեան, «Ռուսալկա» օպերայից մի արիա երգեց տ. Մինասեան, «Ռոմանս» Շամինադայի կատարեց օր. Նիկոլաևա, «Տրավիատա» և «Հուգենոտներ» օպերաների արիաները երգեց տ. Վացլավսկայա, «Զազա» օպերայի Կասկաբայի ռոմանսը կատարեց Է. Բրօջի, Բախ-Գունոյի «Ave Maria» կտորը երգեց Վացլավսկայա։ Վերջում Է. Բրօջի կատարեց «Բալ-մասկարադի» մի կտորը։

Մասնակցողների մեծագոյն մասը յոբելեարի աշակերտներն ու աշակերտուհիներն էին մէկը միւսից աւելի ոգևորված։ Սրանց դաշնակցում էր տ. Սեվանովա, Բրօջիի երաժշտ. կուրսերի ամենատաղանդ և հմուտ դաշնակահարուհին։

Ինքը պ. Բրօջին շատ ոգևորված երգեց իր ընդարձակ ռեպերտուարից շատ սքանչելի կտորներ, ամեն անգամ ստանալով բուռն ծափահարութիւն։

Խօսեց իտալերէն և նկարիչ պ. Արշակ Ֆեթվաճեանը հետևեալը.

«Իտալացիների և հայերի այստեղ մի յարկի տակ այս հաւաքոյթը որքան համակրելի է, նոյնքան և ուրախալի, սիրելի մաէստրո Բրօջի, տօնելու համար ձեր 50-ամեայ տարելիցի յոբելեանը. այս պարագան յիշեցնում է ինձ այն 20—30 դարերով հին բարեկամութիւնը և փոխադարձ համակրանքը, որ կապում է քաղաքակրթութեան գործօն մեր երկու ազգերը և որը հազարաւոր տարիների ընթացքում բազմաթիւ անգամներ ունեցել է իր նուիրագործութիւնը սկսած այն օրից, երբ Պլինիոսը հայերի մասին խօսելիս ասաց՝ «Հայի ծագումը հին է և ազնուական», մինչև 19-րդ դարի վերջին տարիները, երբ քաղաքակիրթ և այսպէս կոչված ազգերի մէջ դարձեալ միակն իտալացին էր, որ շռնդալից ձայն բարձրացնելով և բողոքելով արտայայտեց իր համակրանքը և անայլայլ բարեկամութիւնը դէպի հայը, որը Աբդիւլ Համիդի բարբարոս և խելառօրէն մարդասպան ռեժիմի տակ արիւնաքամ էր լինում։

«Բարքերի և ճաշակների նոյնանմանութիւնը և ով գիտէ, գուցէ ծագման միութիւնը լինի առաջին պատճառ մեր ազգերի դարաւոր փոխադարձ բարեկամութեան, ազգեր, որոնք, այո, բաժանված ծովերով և լեռներով, բայց երկուսն էլ ձգտում են քաղաքակիրթ մարդկութեան այն իդէալին, որ է տիեզերական եղբայրութիւնը։

«Ցունա-լատինական քաղաքակրթութեան ողջեգրութիւնը մեզ մօտ Լուկուլլոսի Պոմպէոսի և Տիգրանի արշաւանքների օրերից սկսած չը դադարեց մինչև մինիստր-նախագահ Քրիսպիի օրը, որ իտալացիների հաշւով հարիւրաւոր դպրոցներ բանալ տուեց Փոքր Ասիայում վարժելու համար յետ մնացած ժողովուրդները այդ քաղաքակրթութիւնով։ Մեր հայերը առաջինը եղան ամենից հաւատարիմ կերպով յաճախողներ այդ դպրոցներին։

«Չը խօսելով այն օգնութեան մասին, որ հայերը զինված բռունցքով և ամեն այլ կարելի միջոցներով սատարեցին ձեր հայրենիքից եկած խաչակիրների բանակներին՝ դէմ տալու համար նորածին մուսուլման կրօնի ֆանատիկ թափին, որ Արաբիայի խորքերից բղխած մի հեղեղի պէս գալով աւելում էր իր առաջ գտնվող ամեն հին քաղաքակրթութիւնների արդիւնքները և սրբում նրանց գործօն ազգերը, յիշում եմ հայ գաղութների բարգաւաճութիւնը, որ 12-րդ դարից մինչև 18-րդ դարի վերջը առանձին ուշադրութեան արժանի էին դառնում ձեր գեղեցիկ Իտալիայի մաւուրական, վաճառականական, ճարտարագործական մեծ կենտրոններում, իմա Վենետիկ, Հռօմ, Ֆլօրէնցա, Ջէնովա, Նապոլի և այլ քաղաքներ, որոնց մէջ ես իմ թափառումների միջոցին աչքովս տեսայ հայի անունը քանդակված մարմար տախտակների վրա և մինչև օրս էլ հայի անուան նուիրված փողոցների գլուխ անկիւնական պատերի մէջ հագցված են առ միշտ։ Այս կենտրոններում և դեռ շատ ուրիշ տեղեր մնում են դեռ մեր եկեղեցիները մեր ազգի անունով։

«Յիշում եմ մեծանուն միաբանութիւնը Մխիթարեանների, որ բացարձակապէս կազմում են մեր հայ եղբայրները և որ աւելի քան 200 տարի արտացոլում է այնտեղից դէպի մեր հայրենիքը լատին քաղաքակրթութեան ճառագայթափայլութիւնները՝ պատիւ բերելով ինքն իրան և իր պատկանած ազգին ու հայրենիքին։

«Մեծն Նապոլէօն երբ իր արշաւանքի միջոցին կողոպտեց վանքերը և բռնի զինուորագրեց վանականներին, հասնելով ս. Ղազարի կղզու հայ վանքը՝ յարգանք մատուցեց մի երկու դիւժին մօրուսաւոր հայ քահանաներին և պատուիրեց չը դիպչել նրանց, ասելով. «Նրանք առաքեալներ են, որ պիտի մեր լատին քաղաքակրթութիւնը տանեն Արևելք»։

«Իտալիան վերջապէս միակն է եւրոպական երկիրներից, որ ամենից առաջ սկսել է քաղաքակրթական առաքելութիւններ աշխարհի ամեն կողմը, և նրա որդիք ամեն տեղ երգում են իրանց նուագային աննման լեզուով գրաւելով ամենանեղսիրտ և անհամբերող մարդկանց իսկ։

«Չը գիտեմ քանի՛սն են ձեր աշակերտները, սիրելի յոբելեար, բայց վստահ եմ, որ հայերը քիչ չեն, եթէ ոչ ցանկալի չափով տաղանդաւոր։

«Կեցցէ ուրեմն Իտալիան, կեցցեն նրա քաղաքակրթութեան առաքեալները. կեցցէ Էնրիկօ մաէստրօ Բրօջի, որին մաղթում եմ տօնել 75-ամեակը»։

Բազմաթիւ օտարազգի հիւրերի մէջ էին իտալական հիւպատոս պ. Վալերին իր ամուսնու հետ։ Երեկոյթի պատուաւոր կառավարչուհին իտալական գեներալ հիւպատոսի ամուսին տ. Մարի Վալերին էր։

Խօսեց և իտալական պ. հիւպատոսը, բայց ոչ իտալերէն, այլ ռուսերէն։

Դրուատելով պ. Բրօջիին, պ. հիւպատոսը ի միջի այլոց ասաց, որ «թէև երկու հայ հռետորներ խօսեցին այնքան պերճ իտալերէն լեզուով, այնու ամենայնիւ ինքը, թէև կոտրված լեզուով, թոյլ է տալիս իրան խօսել ռուսերէն։ Փակագծերի մէջ ասենք, և ոչ իբրև կօմպլիմենտ, որ իտալական հիւպատոս պ. Վալերին շատ աջող և սահուն է խօսում ռուսերէն։ Նա սրախօսեց, որ սկանդալ է պատահել, և այդ սկանդալը այն է, որ ըստ երեկոյթին դեռ երիտասարդ պ. Բրօջին իր մետրիկականը անզգուշութիւն է ունեցել ցոյց տալ։ Որ նա դեռ զուարթ է և անշուշտ դեռ շատ տարիներ կը շարունակէ ուսուցանել սիրունիկներ և տալ երգիչների մի շարան, որոնցից շատերն այսօր այնքան փառաւոր ապացուցանում են իրանց պրօֆէսօրի ջանքերի բեղուն պտուղները» և այլն և այլն։

Հիւրերի թւումն էր նաև նշանաւոր դաշնակահարուհի տ. Ս. Ռաբուս-Թառումեան։

Խօսեց և Իտալական Կովկ. Բարեգործ. Ընկ. փոխ-նախագահ պ. Զիրոլլինի հայ-իտալական համերաշխութեան մասին և այն սիրալիր ընդունելութեան, որ ցոյց է տալիս Տ. Նազարեան իտալացիներին։

Մաէստրօ Բրօջիին նուիրված այս հազուագիւտ երեկոյթը ներկաների վրա թողեց յոյժ հաճելի տպաւորութիւն, և մենք սրտի անհուն գոհունակութեամբ հանդիսատես եղանք, թէ ինչպիսի ջերմութեամբ և մտերմութեամբ էին վերաբերվում բոլոր հանդիսականներն էլ դէպի սիրելի երաժշտագէտը։

*

«ՄՇԱԿԻ» ՀԱՄԱՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ

Թաւրիզ, 28 մայիսի

«Մշակի» ուղղութեանն ու գործունէութեանը համակրող մի խումբ տիկինների նախաձեռնութեամբ, երէկ, մայիսի 27-ին, կէս օրից յետոյ ժամը 5-ին, Բերդաթաղի Արամեան ուսումնարանի թատերադահլիճում, տեղի ունեցաւ մի ցերեկոյթ համեստ ծրագրով՝ ներկայութեամբ երկսեռ խուռն բազմութեան, ի յիշատակ անմահ հրապարակախօս՝ Գրիգոր Արծրունու և ի պատիւ ներկայ ղեկավարողների և թերթի 40-ամեայ արդիւնաւէտ գործունէութեան։

Ցերեկոյթի ծրագիրը բաղկացած էր պատշաճաւոր բանախօսութիւնից, դաշնամուրի վրա կատարված նուագածութիւնից, արտասանված մի ոտանաւորից և Գրիգոր Արծրունու «Երկու խօսք աշխերանց դաստիարակութեան վրա» գրուածից, որ գեղեցիկ առոգանութեամբ կարդաց օր. Հռ. Միրզայեանց։

Ցերեկոյթը սկսվեց Թաւրիզաբնակ եւրոպացի օր. Marie de Rettel-ի հաճելի նուագածութեամբ, որից յետոյ բեմ բարձրացաւ ու բանախօսեց Արամեան դպրոցի նախկին տեսուչ-ուսուցիչներից Գէորգ Զիլինկիրեան։ Պարոնը $^{3}/_{4}$ ժամվայ բանաւոր ատենախօսութեամբ, ամփոփ կերպով, պարզեց ընտիր հասարակութեան առաջ Գրիգոր Արծրունու տոհմի ծագումը, ապա Գէորգ Արծրունու գալը և Թիֆլիսում հաստատվելը, վայելած դիրքն ու հասարակական գործունէութիւնը՝ աջակցելով Ներսէս V Աշտարակեցու սկսած կրթական գործին՝ Ներսիսեան ուսումնարանի բացմանը. գեներալ Երեմիա Արծրունու կեանքն ու գործունէութիւնը, Գրիգոր Արծրունու գիմնազիոնական շրջանն ու անհետաքրքրական հայեացքներն ու վերաբերմունքը դէպի հայ ժողովրդի կեանքը, լեզուն ու գրականութիւնը։ Բանախօսը շեշտեց գլխաւորապէս Գրիգոր Արծրունու ուսանողական կեանքի վրա Պետերբուրգում, խօսեց նոյն ժամանակվայ ուսանողական միութեան և 60-ական թւականների հասարակական և կրթական եռանդուն գործիչ Դորպատի համալսարանաւարտների մասին՝ Միանսարեան, Նալբանդեան, Գամառ-Քաթիպա և այլք, որոնք հսկայական ազդեցութիւն ունեցան Գրիգորի մտքի զարգացման և աշխարհահայեացքի վրա։ Զիլինկիրեան չը մոռացաւ յիշատակել և 60-ական թւականների ռուսաց կեանքում տեղի ունեցող գրական մեծ շարժումը՝ Պիսարեվ, Տուրգենեվ և նարօդնիկների հոսանքը, որի ազդեցութեան թելադրանքով մեծ հրապարակախօսը անընդհատ պաշտպանում էր փոքր արդիւնաբերութիւնն ու արհեստակցական միութիւնները ընդդէմ խոշոր արդիւնաբերողների։ Բանախօսը պատմեց Գրիգոր Արծրունու կեանքը Եւրոպայում — Հէյդելբերգ, որտեղից դուրս եկաւ իբրև դոկտոր փիլիսոփայութեան և հիմնեց Թիֆլիսում «Մշակը»։ Ապա բանախօսը ծանրացաւ «Մշակի» 20 տարվայ էութեան վրա՝ քարոզած սկզբունքները, արծարծած ժամանակակից այրող հարցերը, մտրակի մեթօդը, մղած պայքարը յետադիմական բանակի դէմ, մշակական կուսակցութեան խոշոր յաղթանակը և Արծրունու ցաւալի մահը։

Բանախօս Զիլինկիրեանն անցաւ այսօրվայ ղեկավարների՝ Ա. Քալանթարի, Հ. Առաքելեանի, Տէր-Մարկոսեանի և այլ համագործակիցների շրջանը և պատմեց ազդու խօսքերով յիշեալ կազմի 20 տարվայ գործունէութիւնը ծանր ճակատամարտների միջով՝ բայց միշտ կորովի և յաղթական։ Բանախօսութեան վերջում Զիլինկիրեան հրաւէր կարդաց հասարակութեան գուրգուրանքով պահպանել հասարակաց անկաշառ ուսուցչին, վառ պահել լուսաճաճանչ ջահը և ձէթ մատակարարել լուսաւորող գործիքին, որ կոչված է դեռ երկար ծառայել քաղաքակրթութեան գործին։

«Կեցցէ լուսամիտ մամուլը, կեցցեն «Մշակն» ու նրա անպարտելի ղեկավարները»—եղան բանախօսի վերջին խօսքերը, որին վարձատրեց հասարակութիւնը բուռն ծափահարութեամբ։

Բանախօսութիւնից յետոյ յաջորդաբար նուագեցին օր. օր. Լիդիա և Լուսիկ Ժօրժ, Մարգարիտ Նազարբէկեան իրանց ուսուցչուհի օր. Ս. Ամատունիի ղեկավարութեամբ, Բէտհօվէնից, Շօպէնի կլասիկներից և այլ երաժշտագէտների կտորներից աջողապէս, և մեծ զուարճութիւն պատճառեցին հասարակութեան։

Գեղեցիկ և շնորհալի ժեստերով օր. Լիդիա Ժօրժ արտասանեց Յ. Յովհաննիսեանի մի բանաստեղծութիւնը և արժանացաւ անվերջ ծափահարութեան։

Ցերեկոյթը փակեց թեմակալ Կարապետ եպիսկ. մի քանի ազդու խօսքերով և բացատրեց «Մշակի» նշանակութիւնը մեր կեանքում և անհրաժեշտութիւնն յետագայում։

Ցերեկոյթը վերջացաւ ժամը $7^{1}/_{2}$-ին. հասարակութիւնը հեռացաւ ուրախ ու զուարթ տպաւորութեան ներքոյ։

Հայկազուն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 15 մայիս

Տնօրէն Ժողովս մեծաւ ուրախութեամբ կը հրապարակէ, թէ պատուարժան ազգայիններէն վսեմ. Բարսեղ էֆ. Հալաճեան, որ Ընկերութեանս անուամբ անձեռնմխելի դրամագլուխի մը կազմութեան համար եղած առաջարկի առթիւ խոստացած էր 500 օսմ. ոսկւոյ անձնական նուիրատուութեամբ մը այդ նպատակաւ բացուելիք հանգանակութեանը մասնակցիլ, սիրայօժար կատարած է իր այդ յանձնառութիւնը, «Վիներ բանկի» վրայ քաշուած չէկով մը Ընկերութեանս սնտուկին յանձնելով նոյն գումարը։

Տնօրէն Ժողովս այս կարևոր օժանդակութեան համար Ն. վսեմութեան հանդէպ ունեցած երախտապարտութեան հաւաստիքը տուած էր արդէն հիմն. կանոնագրի 13-րդ յօդուածի տրամադրութեան համաձայն Միացեալ Ընկերութեանց բարերար անուանելով Ն. վսեմութիւնը, և այսօր ալ՝ կատարուած վճարման պատեհութեամբը՝ նուիրական և յոյժ հաճելի պարտականութիւն մը կը նկատէ իր ջերմագին շնորհակալիքը ներկայել հրապարակաւ յիշեալ պատուական անձնաւորութեանը, որ չբաւականանալով անցեալին մէջ Ընկերութեանս մատուցած

նիւթական ու բարոյական գնահատելի ծառայութիւնները [illegible]

Տնօրէն ժողովը [illegible]

[illegible]

Եղիշեց Հայոց Մայր Ընկերութեան Տնօրէն ժողով

Ատենապետ՝ Տր. [illegible]

Ատենադպիր՝ [illegible]

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Գերմանական լրագիրները գրում են, [illegible]

◆ [illegible]

◆ Չինաստանում խուճուճների ապստամբութիւնները առնում են չափազանց ընդարձակ ծաւալ։ Չը նայած որ դեռ ներքին երկպառակութիւնները շարունակվում են, բայց և այնպէս Չինաստանը մեծաքանակ զնդեր է ուղարկում դէպի պետութեան սահմանները այդ վտանգաւոր տարրի դէմ կռուելու համար։ Ընդհարումները տեղի են ունենում սաստկութեամբ։

◆ Մուկդէնի շրջակայքում ապստամբում են 20,000 խունխուզ։

◆ Թէհրանում պատանի շահը քննութիւն տուեց առանձին մասնաժողովի մէջ Սփփէհդարի նախագահութեամբ և կապիտան Սմիրնովի մասնակցութեամբ։ Շահը ստացաւ պարգևներ, գրքեր ու ծաղիկներ։

◆ Ռուսաց և անգլիական դիպլոմատիայի ցանկութեամբ, պարսից պետական խնամակալի արտասահման մեկնելուց յետոյ իշխանութիւնը [illegible]

◆ Մինխենում կանանց հիւանդութիւնների մասնագէտ Դիդերլէյնը չըբեր կնոջը յղիացրեց տղամարդու սպերմին սրսկելով։

◆ Բարձրագոյն ներումն ստացած անգլիահպատակ Մալէցկայան հրաժարվեց ստանալ այն 20,000 ր., որ ժողովել էին նրա համար ներկայացնելու իբրև գրաւական։ Դրամը վերադարձվեց նուիրատուներին։ Իսկ Մալէցկայան, որին ռուսաց իշխանութիւնը պատրաստվում էր ուղարկել էտապով, մեկնեց արտասահման ժանդարմների հսկողութեան ներքոյ։

◆ Պետերբուրգում ստացվեցին տեղեկութիւններ, որ արտասահմանեան շատ հացավաճառ. ֆիրմաներ սնանկացել են։

◆ Պետերբուրգում լուրջ տկար է յայտնի դերասան Վ. Դաւիդովը։

◆ Պետ. Խորհրդի անդամ ծովակալ Դուբասովի առողջութիւնը վտանգի մէջ է։

◆ Մոսկվայում իշխանութիւնը թոյլ չը տուեց գումարել ժողովրդական համալսարանի ընկերութեան ընդհանուր ժողով։

◆ Երևան հանվեց դատավճռութիւն չերնօգորական Նիկոլայ Թագաւորի կեանքի դէմ։

◆ Պետերբուրգում մայիսի 28-ին եղաւ արևահարութեան երկու դէպք։ Այս տարի Գերմանիայում չը տեսնված շոգեր են։

◆ Սէվաստոպոլում հիմնվում է ռուսաց ծովային կադէտների ճեմարան։

◆ «Пр. Вѣстникъ»-ի գումարների քննութիւնը պարզեց, որ նրա և «Сельск. В.»-ի եկամուտները կլանում է «Россія» լրագիրը։

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառնային երթևեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ.—**Արագ գնացքը** № 2—10 ժ. 8 ր. առ., հասնում է Աղստաֆա 12 ժ. 30 ր., Գանձակ 2 ժ. 58 ր., Եւլախ 4 ժ. 29 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. 7 ր. երեկ., Բագու 11 ժ. 13 ր. գիշ.: **Պոստաւոր գնացքը** № 4—12 ժ. 10 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 3 ժ. 4 ր. գիշ., Գանձակ 6 ժ. 14 ր. առ., Եւլախ 8 ժ. 13 ր., Հաջի-Կաբուլ 12 ժ. 48 ր. ցեր., Բագու 5 ժ. 20 ր. ցեր.: **Մարդատար գնացքը** № 6—2 ժ. 44 ր. ցեր., հասնում է Աղստաֆա 5 ժ. 34 ր., Գանձակ 8 ժ. 42 ր. երեկ., Եւլախ 10 ժ. 39 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ 3 ժ. 21 ր. գիշ., Բագու 7 ժ. 38 ր. առ.: **Խառն գնացքը** № 106 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարևորութիւն զգացվի)—4 ժ. 37 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 44 ր. առ., Գանձակ 1 ժ. 5 ր. ցեր., Եւլախ 4 ժ. 13 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ 11 ժ. 45 ր. գիշ., Բագու 5 ժ. 54 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄ.—**Արագ գնացքը** № 11—10 ժ. 44 ր. գիշ., հասնում է Միխայլովօ 1 ժ. 40 ր. գիշ., Բաթում՝ 8 ժ. 58 ր. առ.: **Պոստաւոր գնացքը** № 3—9 ժ. 41 ր. ցեր., հասնում է Միխայլովօ 1 ժ. 59 ցեր., Բաթում 11 ժ. 36 ր. գիշ.: **Մարդատար գնացքը** № 5—6 ժ. 36 ր. եր., հասնում է Միխայլովօ 10 ժ. 38 ր. գիշ., Բաթում 7 ժ. 26 ր. առ.: **Խառն գնացքը** № 107 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարևորութիւն զգացվի) 6 ժ. 18 ր. առ., հասնում է Միխայլովօ 1 ժ. 32 ր. ցեր., Բաթում 4 ժ. 31 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ **պօստաւոր գնացքը** № 74/75—12 ժ. 40 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 54 ր. առ., Ալէքսանդրօպօլ 11 ժ. 24 ր. ցեր., Էջմիածին 4 ժամ 40 րօպ. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 7 ր. ցերեկվայ (առանց Երևան մտնելու), Նախիջևան 9 ժ. 50 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 21 ր. գիշ., **Մարդատար-ապրանքատար գնացքը** № 78/79 (միայն II և III կարգի վագոններով)—7 ժ. 8 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 2 ժ. 18 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ 5 ժ. 56 ր. գիշ., Էջմիածին 11 ժ. ցեր., Ուլուխանլու 11 ժ. 26 ր., Երևան 12 ժ. 19 ր. ցեր.: **Մարդ.-ապրանքատար** № 108/109—11 ժամ 28 րօպ. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 28 ր. եր., Ալէքսանդրօպօլ 11 ժ. 27 ր. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 40 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 15 ր. առ., Երևան 7 ժ. 23 ր. առաւօտեան:

ԲՈՐԺՈՄ.—**մարդատար գնացքը** № 7/8—7 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Գօրի 10 ժ. 43 ր., Բօրժոմ 1 ժ. 39 ր. ցեր., **մարդատար գնացքը** № 9/10—3 ժ. 5 ր. ցեր., հասնում է Գօրի 5 ժ. 48 ր. ցեր., Բօրժօմ՝ 8 ժ. 41 ր. երեկոյեան:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—**Արագ գնացքը** № 1—9 ժ. 56 ր. եր., **Պոստաւոր գնացքը** № 3—8 ժ. 56 ր. առ.: **Մարդատար գնացքը** № 5—5 ժ. 51 ր. ցեր.: **Խառն գնացքը** № 107—4 ժ. 56 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—**Արագ գնացքը** № 12—9 ժ. 18 ր. առ.: **Պոստաւոր գնացքը** № 4—11 ժ. 15 ր. գիշ.: **Մարդատար գնացքը** № 6—1 ժ. 59 ր. ցեր.: **Խառն գնացքը** № 106—3 ժ. 40 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—**Պօս. գնացքը** № 72/73—7 ժ. 26 ր. առ., **մարդատար-ապրանքատար գնացքը** № 74/75—8 ժ. 33 ր. եր.: **Մարդ.-ապրանքատար գնացքը** № 80/81—12 ժ. 48 ր. ցեր.:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ.—**Մարդատար գնացքը** № 7/8—7 ժ. 8 ր. առ., **մարդատար գնացքը** № 9/10—9 ժ. 8 ր. երեկոյեան:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԷԼԴՇԷՐ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Семеновская ул., № 9. Ժամը 3—4-ը:

Ա. ԽՍԱՅԵԱՆԻ

ԳԱՂՏՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

բազմաթիւ խորհուրդներով, ըէցէպտներով և նկարներով. գինը 50 կօպ. ճանապարհածախսը 15 կ. մարկաներով։ Բժշկարանը պահանջողներին ՁՐԻ, իբրև պրէմիա, միաժամանակ կուղարկվի նոր լոյս տեսած ծիծաղաշարժ վօդէվիլ՝ «ԿՆԻԿԱՐՄԱՏԻ ՃԱԼՎԱՐԸ» (առանձին՝ գինն է 20 կօպ.)։

Դիմել Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Артемію Есаяну.

(Խ.-կ.) 287. 50—15

ՃՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԷՐ) ԴԷՄ

ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ

„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ“

Ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց։ Գործադրելու ձևնարկը կցված է սրվակին։ Իսկական մետաղեայ սրվակներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։

Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր և թէ յարատև բնոյթ ունեցող դէպքերում և կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ բորբը։

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով։

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում։

(կ.) (П. 23620) 52—21

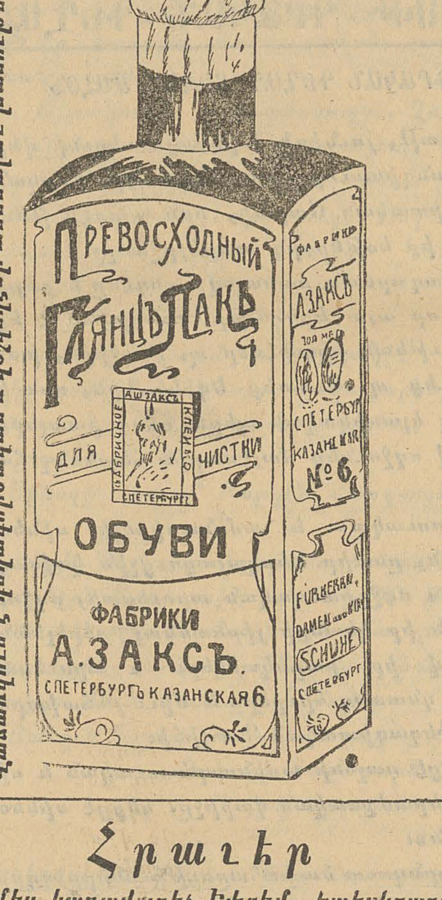

Վաճառվում է դեղատներում և կօշիկներին ամենայն խանութներում

(П. 87395) 8—1

Հրաւէր

Թեմիս կառավարիչ Եփրեմ եպիսկոպոսի կարգադրութեան համաձայն այսօր, յունիսի 3-ին, ժամը 12-ին, պատարագից յետոյ Վանքի աւագ եկեղեցում լինելու է առաջին անգամ ծխական ժողով, ուր ընտրվելու են չորս պատուիրակներ, որոնք Մողնու ս. Գէորգ և Բէթղէհէմի ս. Աստուածածին եկեղեցիների պատուիրակների հետ ընտրելու են քաղաքիս Մարիամեան-Յովնանեան ուսումնարանի համար հոգաբարձուներ։ Ուստի հրաւիրում եմ Վանքի աւագ եկեղեցու չափահաս (25 տարեկանից աւելի և ընտրութիւններին մասնակցելու իրաւունք ունեցող) ծխականներին շնորհ բերել յիշեալ ժամին մասնակցելու պատուիրակների ընտրութեանը։

Թիֆլիսի Վանքի աւագ երէց՝

Եղնիկ աւ.-ք. Երզնկեանց

403. 1—1

Մի հայ ընտանիքում

Ընդունվում են երեխաներ երկու սեռից՝ պատրաստելու գիմնազիաների պատրաստական, I, II և III դասարանների համար։ Նոյն տեղը կարելի է պատրաստել նաև հայերէն լեզուից։ Պատրաստող երեխաներին կարելի է ընդունել լրիւ պանսիոնով։ Հասցէն Կրասնօգօրսկայա 28, տուն Լէժավի, հարցնել դռնապանին։ 408 3—1

ՀՐԱՒԷՐ

Կիրակի, յունիսի 3-ին, ժամը 12-ին նշանակված է ս. Նշան եկեղեցու ծխականների ժողովը։ Ժողովի օրակարգն է՝ 1) Երէցփոխի հաշւետուութիւնը և 2) Եկեղեցապատկան շինութիւնների հարցը։ Եթէ ժողովը ամսիս 3-ին չը կայանայ, վերջնական ժողովը կը լինի ամսիս 10-ին։

Երէցփոխ՝ Ե. Թառըրէգեանց

404. 1—1

Ծախված են ՄԻԼԻՕՆԱՒՈՐ բանկաներ։

ԹԱՐՄՈՒԹԻՒՆ և ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ

է տալիս ամեն մի

ԿԱՆԱՑԻ ԴԷՄՔԻՆ

ԿԱԶԻՄԻ ԿՐԷՄԸ

ՄԷՏԱՄՈՐՖՕԶԱ

ԱՐՄԱՏԱՊԷՍ հեռացնում է բծիկները, բշտիկները, խալերը, պզուկները, այրուածքը և դէմքի այլ դեֆեկտները։

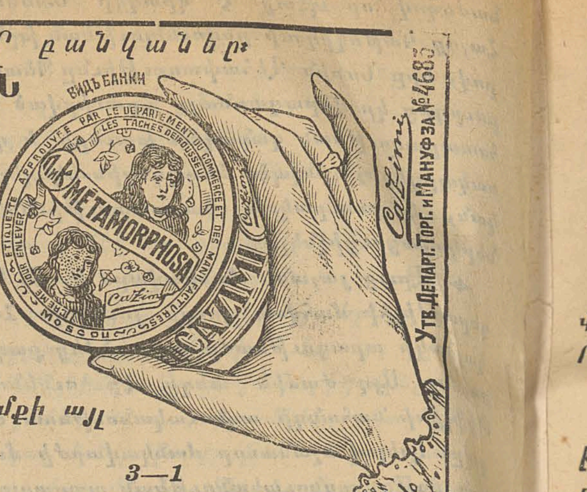

(կ.) (Вил. 36743) 3—1

ՀՐԱՒԷՐ

Թեմիս կառավարիչ Եփրեմ սրբազանի հրամանի համաձայն՝ սրանով հրաւիրում եմ առաջին անգամ Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցու բոլոր չափահաս ծխականներին ամսիս 3-ին, առ. ժամը 12-ին, պատարագից յետոյ շնորհ բերել նոյն եկեղեցի, ընտրելու 4 պատուիրակ Յովնանեան դպրոցի հոգաբարձութեան ընտրութեան համար։

Սիմէօն աւագ-քահ. Զմշկեան

(կ.) 402. 2—2

ՀՐԱՒԷՐ

Կուկիայի Նորաշէն ս. Աստուածածին եկեղեցու բոլոր չափահաս ծխականները, կիրակի, յունիսի 3-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, հրաւիրվում են նոյն եկեղեցի երկրորդ և վերջին ժողովի, ընտրելու երէցփոխ և հոգաբարձուներ։ Ժողովը կը կայանայ անկախ ներկայ եղող ծխականների թւից։

Գործակալ՝ Ղևոնդ ք. Մամիկոնեան

397. 2—2

Լոյս տեսաւ

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

„Ազգագրական Հանդէս“

1912 Թ. № I. XXII գիրք

Բովանդակութիւն.—Հայ հին իրաւունքը Ղլտչեանի.—Անի քաղաք թէ ամրոց Թ. Թորամանեանի.—Վասպուրականի նշանաւոր վանքեր Ե. Լալայեանի.—Կեչառիսի վանքը Ե. Լալայեանի.—Ուսումնասիրելի նիւթեր հայ ճարտարապետութեան համար Թ. Թորամանեանի. — Վասպուրականի բանահիւսութիւնից Ե. Լալայեանի.—Հայ թագաւորների դրամները Ասրպետի.—Սիմբոլը հայ սովորոյթներում Խ. Սամուէլեանի.—Գրախօսութիւն. Դիւան Հայոց Պատմութեան Թ. գիրք. Ս. Տէր-Աւետիսեանի։

Պր. Գր. Խալաթեան Ա. Շահնազարեանի։

Զարդարված է բազմաթիւ պատկերներով։

Բաժանորդագինն է 1 գրքինը 1 ր. 50 կ., երկուսինը՝ 3 ր.։

Դիմել Тифлисъ, Ред. «Азгагракан Андесъ».

401. 1—1

Լոյս տեսաւ

Ռ. ԽԱՆ-ԱԶԱՏԻ

ՀԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

170 պատկերով.

Բովանդակութիւն.—1) Ներածութիւն։ 2) Եգիպտոս։ 3) Միջագետք։ 4) Ասորեստան։ 5) Փիւնիկիա։ 6) Հայաստան։ 7) Արիական ցեղը։ 8) Իրան։ 9) Յունաստան։ 10) Մակեդոնիա։ 11) Հռոմ։

Գրքի շապիկը զարդարված է մի գեղեցիկ նկարով, որի վրա բոլոր հին ազգերի ներկայացուցիչներն են պատկերացված իրանց բնորոշ հագուստներով ու զէնքերով։

Բացի թեմական ու ծխական դպրոցներում իբրև դասագիրք ծառայելը, «ՀԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ» կարող է նաև ընթերցանութեան համար գործածվել։

Գինը 1 ր. 25 կ.

Կարելի է դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառներին։

(հ. կ.) 407. 3—1

ԻՆԺԵՆԷՐՆԵՐԻ ՃԵՄԱՐԱՆ

ՎԻՍՄԱՐՈՒՄ.

Բալտիկ ծովի մօտ.

Stadt Wismar

Մեքենագէտ ինժեն., էլէքտրո-տեխնիկների, ճարտարապետների և երկրաչափների համար։ (Երկաթէ-բէտօնի և տեխնիկո-ագրօնոմիայի կօնստրուկցիա)։ Նոր լաբօրատօրիաներ։ Ընդունել. պայմանները— 6-դաս. գիմնազիա։ (В. 15811) 6—6

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ

Մ. ԼԱԳԻՁԷ և Կ° ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ, ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԵՒ ԲՈՒԺԻՉ ՄՐԳԱՅԻՆ ՋՐԵՐԸ

Մրգային ջրերը բացառապէս պատրաստվում են քիմիապէս զտված, մրգային և պտղային իսկական հիւթերից, օշարակից և ամենընտրովի մրգահիւթերից, եռացրած և զտված ջրից ու մաքուր շաքարից.

ՀԱՄԸ և ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԼԻՆԵԼԸ ԳԵՐԱԶԱՍ։

Ֆիրման պարգևատրված է ոսկէ և արծաթէ մեդալներով ՋՐԵՐԻ լաւ յատկութեան համար։

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ Թիֆլիսում, Գօլովինսկի պր., № 6. տէլէֆ. 4—11.

Քութայիսում, Պուշկինսկի, № 5.

(կ.) 355. 20—6

Եղբ. Իվ. և Գլ. Մալըշևների պահեստում

այս օրերս ստացված են ապակեայ ապրանքներ, այն է՝ կօնեակի, շամպայնի, բորդօյի, մադերի, օղու (մենավաճառ), լիմօնադի, սելտէրեան ջրի ՇԻՇԵՐ, դատարկ աղւամներ ՖԱԼԿՕՆԻԷ, կլոր շիշեր (սուլէյներ) $^1/_4$, $^3/_4$, $^1/_2$ և 1 վեդր., քառակուսի շտոֆ $^1/_4$ և $^1/_{10}$, բանկաներ քաղցրաւենիքի համար, լամպի ապակիներ, լամպաներ, սեղանատան բիւրեղեայ ապակուց ամանեղէններ։ Կան մեծ քանակութեամբ լուսամուտի ապակիներ։ Գները բոլոր ապրանքների ԲԱՒԱԿԱՆԱՉԱՓ ԷԺԱՆԱՑՎԱԾ ԵՆ։

Պահեստը՝ Великокняжская, 24. Խանութը՝ Михайловскій пр., 67.

(չ.ու.կ.) 347. 12—8

ԽԱՆՈՒԹԻ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ

ՀԻՄՆԵԱՆ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԵՂԲ. ՍԱՓԱՐԵԱՆՑՆԵՐԻ ԵՒ ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆԻ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

Մայիսի 21-ից սկսեալ ունի

ՁԵՂՉԱԾ ԽՈՇՈՐԱԳՈՅՆ ԶԵՂՉՈՎ

ՄԵԾ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

Էժան վաճառքից յետոյ խանութը ժամանակաւորապէս փակ կը լինի։

ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐ., ՁԻԱՒՈՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԴԻՄԱՑ, ՏԵԼԵՖՕՆ № 258.

(22, 27, 31, 3) 356. 5—5

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.